

ALTERNATYWNA KONCEPCJA PRAWNA
ROZWIĄZANIA PROBLEMU KREDYTÓW PSEUDOFRANKWOYCH

„1000+. Banki dla Gospodarki”

Niniejsza alternatywna koncepcja prawna rozwiązania problemu kredytów indeksowanych („**Koncepcja Prawna**”) przedstawia prawne możliwości rozwiązania powyższej kwestii i jej założenia są przedmiotem trwającej analizy w zakresie MSR i MSSF w kontekście potencjalnego wpływu na bilanse banków.

Koncepcja Prawna zakłada utrzymanie wartości bieżącej kredytów w bilansach banków oraz wartości spłacanych rat przez klientów, a jednocześnie poniesienie w czasie całego kosztu „przewalutowania” przez banki z ewentualnym wsparciem ze strony innych instytucji państwowych oraz stopniową likwidację ryzyka systemowego, przy jednoczesnej kompensacji klientom całości nadwyżek z tytułu indeksacji.

1. ZWROT NADWYŻEK INDEKSACYJNYCH Z PRZESZŁOŚCI

Koncepcja zakłada, że ustawa mająca na celu uregulowanie kredytów indeksowanych („**Ustawa Frankowa**”) wprowadzi zapis, że kredytobiorcom zostanie zwrócony spread dotychczas uiszczony na rzecz banków w ramach płatności rat kapitałowo-odsetkowych, niemniej nie będzie to różnica wobec kursu średniego NBP, jak zakłada obecny projekt prezydencki, lecz wobec kursu z dnia udzielenia.

Zatem będą to tzw. nielegalne nadwyżki z tytułu indeksacji, których obecnie klienci dochodzą w sądach. Rozwiązanie obecnie proponowane, tj. zwrot spreadów tylko jako różnicy wobec kursu średniego NBP było by sprzeczne z Dyrektywą Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich oraz orzeczeniem TSUE z dnia 30 kwietnia 2014 roku w sprawie C-26/13, w którym [TSUE zdefiniował spread jako różnicę między kursem kupna a kursem sprzedaży](#), a ponadto z kształtującą się linią orzeczniczą sądów polskich, które uznają roszczenia klientów w zakresie nadwyżki indeksacyjnej, w rozumieniu wskazanym przez TSUE (por. orzeczenia w załączeniu). Również brak w prawie polskim przepisów, które pozwalałyby na rozliczenie rat z przeszłości po kursie średnim NBP, co dostrzegają także sądy polskie. Wprowadzenie takiego zapisu stanowiłoby naruszenie praw klientów, którzy już walczą w sądach o nadwyżki w pełnej wysokości, a także utrudniłoby na przyszłość dochodzenie w sądach pozostałej części nadwyżek.

Dlatego rekomenduje się albo ustalenie, że klientom należą się nadwyżki zgodnie z propozycją niniejszej Koncepcji Prawnej albo w ogóle nie wprowadzanie zapisów w tym zakresie, alternatywnie, wyraźne wskazanie, że skorzystanie z tego uprawnienia nie narusza prawa klientów do dochodzenia pozostałej kwoty nadwyżki w sądzie.

W zakresie nadwyżek we wskazanej wysokości (różnica między kursem kupna a sprzedaży) banki będą rozpoznawać jednorazowe koszty, które są kompensowane przez przychody z tego tytułu otrzymane w przyszłości i nadal generowane obecnie. Możliwe jest również zastosowanie alternatywnych sposobów zwrotu nadpłat, np. w formie odpisania od salda kredytu lub zwrot w kolejnych latach, ew. w formie umorzenia części raty.

2. KONCEPCJA ROZWIĄZANIA NA PRZYSZŁOŚĆ

Koncepcja Prawna rozwiązania problemu kredytów indeksowanych na przyszłość opiera się na poniższych założeniach, które w zdecydowanej większości mogą być przyjęte w ramach zmian do ustawy o z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy („**Ustawa o Funduszu Pomocowy**”) ograniczając

tym samym Ustawę Frankową do niezbędnego minimum, co może mieć pozytywny wpływ na odbiór społeczno-medialny tej ustawy.

Rozwiązanie na Okres Przejściowy do czasu całkowitego „przewalutowania” kredytów indeksowanych

1. Kredyty indeksowane pozostają w aktywach banku w bieżącej wartości, tj. nie dochodzi do jednorazowego przeszacowania całego portfela kredytów, a jednocześnie banki pozostają nadal uprawnione do otrzymywania od klientów rat kredytów wyliczonych jak dotychczas, jednak po kursie średnim NBP, co powoduje, że na bieżąco tracą wyłącznie część swoich przychodów z tytułu kredytów indeksowanych, jednocześnie jest to część, którą generują i tak tylko wobec tych klientów, którzy nie spłacają bezpośrednio w walucie CHF, a ponadto część przychodów, co do której istnieje konsensus społeczno-polityczno-prawny, że jest to część nielegalna, a ponadto jest to jedynie „kolejny krok dalej” po rozwiązaniach przyjętych w 2011 roku ustawa antyspreadowa;
2. Klienci płacą raty kapitałowo-odsetkowe jak dotychczas, jednak po kursie średnim NBP lub bezpośrednio w walucie CHF, zatem w relacji bank – klient nic się nie zmienia, poza wprowadzeniem kursu średniego NBP dla tych, którzy spłacają w walucie PLN;
3. Zostaje utworzony państwowy fundusz lub wykorzystany obecny fundusz pomocowy lub inny istniejący wehikul, którego celem będzie pośredniczenie w rozliczaniu nadwyżek indeksacyjnych należnych klientom z tytułu zapłaconych rat według kursu średniego NBP lub bezpośrednio w CHF (**„Fundusz Kompensacyjny”**), według poniższych punktów;
4. Na mocy zmian do Ustawy o Funduszu Pomocowym banki zostają zobowiązane do uiszczenia na rzecz Funduszu Kompensacyjnego miesięcznych składek w wysokości miesięcznych przychodów banku z tytułu nadwyżek indeksacyjnych naliczonych na portfelu kredytów indeksowanych (różnice pomiędzy ratami według kursu średniego NBP a ratami według kursu z dnia udzielenia) i należnych za dany miesiąc, a jednocześnie Fundusz Kompensacyjny będzie musiał być wyposażony w mechanizmy kontrolne i monitoringowe wobec banków pozwalające ustalić rzeczywistą wartość składek do Funduszu Kompensacyjnego oraz wartość portfela tych kredytów i rzeczywistą kwotę rat od klientów należnych bankom za dany miesiąc, a ponadto banki będą zobowiązane do przesyłania Funduszu Kompensacyjnego zestawienia wartości nadwyżek indeksacyjnych dla każdego z klientów;
5. Na mocy Ustaw Frankowej lub zmian do Ustawy o Funduszu Pomocowym, kredytobiorcom zostanie przyznana ustawowo wierzytelność przyszła wobec banków z tytułu nadwyżek indeksacyjnych płaconych w każdej miesięcznej racie na rzecz banków (**„Wierzytelność o Nadwyżki”**), pod warunkiem: (a) zapłaty raty w normalnej wysokości do banku; (b) złożenia do Funduszu Kompensacyjnym deklaracji sprzedaży Wierzytelności o Nadwyżki, zgodnie z punktem 6 poniżej, zaś wysokość tej wierzytelności będzie zależała od kursu walut, co spowoduje, że z punktu widzenia sprawozdawczości banków, banki nie będą mogły oszacować jednorazowej straty i kosztu na przewalutowaniu, gdyż składki płatne przez banki na rzecz Funduszu Kompensacyjnego będą zależeć od rzeczywistej płatności na rzecz banku rat miesięcznych oraz złożenia deklaracji przez klientów do Funduszu Kompensacyjnego, a jednocześnie wartość składek będzie zależna od kursu. Ponadto, uzależnienie powstania Wierzytelności o Nadwyżki od złożenia deklaracji do Funduszu Kompensacyjnego powoduje, że ich zwrot będzie możliwy wyłącznie przez Fundusz Kompensacyjny, zgodnie z poniższym punktem, co z kolei wyłączy możliwość dochodzenia ich sądowo wobec banków;

6. Kredytobiorcy zainteresowani otrzymaniem zwrotu Wierzytelności o Nadwyżki zobowiązani będą do złożenia w Funduszu Kompensacyjnym deklaracji (forma umowy sprzedaży), na podstawie której kredytobiorca sprzedaje swoją przyszłą Wierzytelność o Nadwyżki na rzecz Funduszu Kompensacyjnego, a Fundusz Kompensacyjny zobowiąże się do zapłaty miesięcznego wynagrodzenia w wysokości miesięcznej Wierzytelności o Nadwyżki (nadwyżki indeksacyjnej z tytułu zapłaty jednej miesięcznej raty), przy czym wysokość tego wynagrodzenia, tak jak Wierzytelność o Nadwyżki będzie zmienna w zależności od kursu średniego NBP dla waluty CHF („Wynagrodzenie”). Będzie to rodzaj świadczenia publicznego wypłacanego co miesiąc (jak Program 500+), przy czym Fundusz Kompensacyjny będzie wypłacał składki na rzecz tych klientów, którzy zostaną wskazani przez banki jako ci, którzy dokonali zapłaty raty kredytu z nadwyżką indeksacyjną, alternatywnie Fundusz Indeksacyjny będzie informowany o braku płatności raty i wówczas będzie miał prawo do wstrzymania wypłaty składki (konieczne będzie wyłączenie działania niektórych przepisów k.c. o przelewie wierzytelności, w szczególności 513 k.c. aby banki nie mogły podnosić wobec Funduszu Kompensacyjnego braku istnienia Wierzytelności z Nadwyżek);
7. Fundusz Kompensacyjny stanie się właścicielem Wierzytelności z Nadwyżek, a jednocześnie będzie miał wobec banków wierzytelności o składki do Funduszu Kompensacyjnego, jednak o ile bank dokona płatności składek za określony okres, to Fundusz Kompensacyjny umorzy wobec tego banku Wierzytelność z Nadwyżek za odpowiedni okres do wartości otrzymanych składek;
8. Wynagrodzenie płatne na rzecz kredytobiorców przez Funduszu Kompensacyjnego będzie pochodziło ze składek banków, a dodatkowo płynność Funduszu Kompensacyjnego może być wsparta przez BGK czy NBP lub inne środki publiczne, co uzasadnione jest również odpowiedzialnością państwa (KNF czy sądów za wystawianie nielegalnych BTE) za problem kredytów indeksowanych;
9. Płynność Funduszu Kompensacyjnego, na wypadek upadku banku komercyjnego, powinna być gwarantowana przez BFG lub w inny sposób zabezpieczona;
10. Wierzytelność o Nadwyżki będzie podlegać dziedziczeniu;
11. W przypadku spłaty całkowitej kredytu, Fundusz Kompensacyjny będzie nabywał Wierzytelności o Nadwyżki od całej spłacanej sumy i wypłacał odpowiednie Wynagrodzenie. Takie rozwiązanie będzie wymagało dodatkowego wsparcia przez konkretny bank w formie dodatkowej składki, a procedura całkowitej spłaty powinna być odrębnie uregulowana (obowiązek wcześniejszej notyfikacji banku i Funduszu Kompensacyjnego);
12. Odrębna procedura zostanie wdrożona w celu wypłaty nadwyżek indeksacyjnych uiszczonych w związku z umowami wypowiedzianymi, przy uwzględnieniu kwot rzeczywiście wyegzekwowanych.
13. Powyższa koncepcja zakłada rozwiązanie problemu kredytów indeksowanych na koszt banków z jednoczesnym silnym organizacyjnym zaangażowaniem państwa, gdzie banki będą zobowiązane jedynie do odprowadzenia składek, co jest rozwiązaniem powszechnie akceptowanym;

Dodatkowe Rozwiązanie w celu całkowitego „przewalutowania” kredytów indeksowanych

W celu całkowitego wyeliminowania ryzyka systemowego, obok w.w. rozwiązania na okres przejściowy, proponuje się przyjęcie rozwiązania, które zobowiązuje banki do dokonania przymusowego dla banków przewalutowania X% kredytów indeksowanych rocznie, pod warunkiem uzyskania wniosków

kredytobiorców, przy czym z uprawnienia tego corocznie będą mogli skorzystać kredytobiorcy z poszczególnych lat, tak aby proces przewalutowania zakończyć do określonego roku (np. 2022). Przewalutowanie będzie się wiązało z przyjęciem stawki WIBOR do kredytu i rozliczeniem kredytu uwzględniającym spłacone raty i otrzymane Wynagrodzenie.

Schemat

W załączeniu przedstawiamy schemat obejmujący Koncepcję Prawną

W razie jakichkolwiek pytań, pozostajemy do dyspozycji